

TÜRKLERİN KULLANDIĞI ALFABELER

I.Göktürk Alfabetesi

Asya Hun Devleti, I. ve II. Göktürk Devletleri ve diğer birtakım Türk kavimleri tarafından kullanılmıştır. Türklerin tarihte kullandıkları ilk ve en uzun alfabedir (en çok harf sayısına sahiptir). Tarihte Türkler hakkında Türkler tarafından yazılmış ilk yazılı kaynak olan Orhun Yazıtları bu alfabe ile yazılmıştır.

II.Uygur Alfabetesi

Yerleşik hayata geçen ve Gök Tanrıçılık dışında bir dini benimseyen ilk Türk devleti olan Uygur Devleti'nin kullandığı alfabedir.

III.Arap Alfabetesi

Türkler Arap harflerini İslamiyet'i kabul etmelerinden sonra kullanmaya başlamıştır. Türkleri tarih boyunca kullandığı alfabeler arasında en uzun süre kullandıkları alfabedir. Kullanımı harf inkılabı ile son bulmuştur.

IV.Kiril Alfabetesi

Slav dillerini konuşan ülkelerde yaygın olarak kullanılan bir alfabedir. Günümüzde Türki cumhuriyetlerden Kazakistan ve Kırgızistan, ayrıca Başkurdistan ve Yakutistan özerk bölgeleri tarafından kullanılmaktadır.

V.Latin Alfabetesi

İlk defa Azerbeycan Türklerinin kullandığı Latin Alfabetesi, Türkiye Türkleri tarafından kullanılmaya 1928'deki harfi inkılabı ile başlamıştır. Latin Alfabetesi benimsenirken Q, X ve W harfleri atılıp, Ç, Ö, Ü, Ğ harfleri eklenmiştir.

TÜRK EDEBİYATINDA YAZILI DÖNEM

Türk edebiyatının yazılı döneminin ilk eserleri 5. ve 6. yy. larda yazılan Yenisey Kırğızlarına ait balballar olsa da esas başlangıcı Göktürk Alfabesinin kullanımına başlanması ile olmuştur. İslamiyet öncesi Türk yazılı edebiyatının eserleri Göktürk ve Uygur alfabeleri ile verilmiştir ve bu dönem 8. ve 11. yy aralığında sürmüştür. Bu dönemde hem dini hem din dışı konularda eserler verilmiş, atasözleri/savlar ve bazı destanlar yazıya geçirilmiştir. Hem halk diliyle yapılan bir anlatım, hem de sanatsal bir dille yazılan söylev/sesleniş ve destanlar görülür. Türkler tarafından yazılan ilk yazılı metin kabul edilen Orhun Yazıtları bu dönemde Göktürk Alfabesi ile, Altun Yaruk ve Sekiz Yükmek eserleri Uygur Alfabesi ile yazılmıştır. Dönemin bilinen ilk edebi şahsiyeti Yuluğ Tigin, Orhun Yazıtlarının yazarıdır.

YAZILI DÖNEMDEN ORHUN YAZITLARI

8. yy. da II. Göktürk Devleti hüküm sürerken yazılmış olan Orhun Yazıtları, Türk edebiyatının ilk yazılı eseridir. Dağılan Göktürk halkının Bilge Kağan ve kardeşi Kültigin önderliğinde yeniden birleşmesini konu alır. Türk dili ve edebiyatı, tarihi, sanatı ve töresi hakkında önemli bilgiler verir. En önemli kısımları Vezir Tonyukuk, Kültigin ve Bilge Kağan anıtlarıdır.

“Türk” ve “Türkçe” isimlerinin kullanıldığı ilk edebi eserdir. Yazarı İslamiyet öncesi yazılı edebiyatın bilinen ilk edebi şahsiyeti olan Yuluğ Tigin'dir. Yabancı etkisinden uzak, yalın bir öz Türkçe ile yazılmıştır. Ses tekrarı (aliterasyon) kullanılmıştır. Eserin bazı kısımlarında gerçekçi bir tarih dili, bazı kısımlarında coşkulu bir retorik idli kullanılmıştır.

İçerik bakımından incelendiğinde, ana mesajı Türk halkının benliğini unutmaması, birlik olması, düşmanlarının onu aldatmasına izin vermemesi gerektiğidir.